

УДК 342.9+355

ТКАЧЕНКО О.В.

ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На основі теорії адміністративного права, праць учених, чинного законодавства України та інших джерел запропоновано удосконалення дефініції поняття «форми адміністративної діяльності публічної адміністрації Національної гвардії України». З'ясовані характерні для Національної гвардії України форми адміністративної діяльності.

Ключові слова: Національна гвардія України, публічна адміністрація, форми адміністративної діяльності.

На основе теории административного права, работ ученых, действующего законодательства Украины и других источников предложено усовершенствование дефиниции понятия «формы административной деятельности публичной администрации Национальной гвардии Украины». Выяснены характерные для Национальной гвардии Украины формы административной деятельности.

Ключевые слова: Национальная гвардия Украины, публичная администрация, формы административной деятельности.

Based on the theory of administrative law, the work of scientists, the current legislation of Ukraine and other sources suggested improving the definition of the concept of “form of public administration in Ukraine National Guard administration”. Clarified specific to the National Guard of Ukraine forms of administrative activity.

Key words: National Guard of Ukraine, public administration, forms of administration.

Вступ. Тимчасова окупація Росією Автономної Республіки Крим, проведення антитерористичної операції на сході нашої держави значно ускладнюють шлях, яким іде український народ від пострадянського минулого до побудови громадянського суспільства. Захист та охорона життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки завжди були актуальними та пріоритетними завданнями демократичних держав. Створення з цієї метою в нашій державі Національної гвардії України – військового формування із правоохоронними функціями – ставить перед сучасною наукою адміністративного права нові виклики.

Проблемами дослідження феномена, що винесений у назву статті, так чи інакше займалися вчені різних галузей науки, такі як В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.В. Галунько, В.М. Гарашук, Ю.В. Гридасов, І.С. Гриценко, Т.О. Гуржій, Н.Ю. Задирака, В.В. Зуй, А.А. Іванишук, В.К. Колпаков, С.О. Коросд, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельник, В.І. Олефір, І.Д. Пастух, А.А. Пухтецька, Р.Д. Саунін, В.Д. Сущенко та інші. Але, незважаючи на значний внесок зазначених вчених у вирішення цих та інших наукових проблем, вказані науковці розкривали не форми адміністративної діяльності публічної адміністрації Національної гвардії України, а досліджували інші – більш широкі, спеціальні або суміжні актуальні питання.

Постановка завдання. Мета статті – на основі теорії адміністративного права, аналізу відповідних нормативно-правових актів, праць учених та інших джерел з'ясувати форми адміністративної діяльності публічної адміністрації національної гвардії України.

Результати дослідження. Відповідно до словника української мови поняття «форма» має 13 значень. Наведемо два з них, які, на нашу думку, є найбільш доречними в розрізі нашого дослідження. Так, з однієї позиції (найбільш загальної, філософської) форма – спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз. З іншої – це суворо встановлений порядок у будь-якій справі [1, с. 617].

З позиції гілеморфізму (від грецького *hylē*, «матерія»; *morphē*, «форма») кожне фізичне тіло має дві складові частини – матерію та форму. Це положення спирається на центральну доктрину філософії природи Аристотеля [2].

© ТКАЧЕНКО О.В. – кандидат юридичних наук, заступник начальника факультету № 2 (Національна академія внутрішніх справ)

Зауважимо, що в теорії держави і права використовується поняття «реалізація права» – зумовлена нормами права правомірною поведінкою суб'єктів права, похідним від якого, на нашу думку, є, зокрема, адміністративна діяльність. Виділяються такі форми реалізації норм права, як 1) дотримання, яке є формою реалізації заборонних норм права; 2) виконання, яке є формою реалізації зобов'язальних норм права; 3) використання, яке є формою реалізації норм права, що уповноважують [3, с. 264–265].

У науці адміністративного права існує слушна точка зору, відповідно до якої адміністративно-правові норми, прийняті в офіційному порядку, повинні бути реалізовані, тобто практично використані з метою регулювання управлінських суспільних відносин суб'єктами, яким адресовані приписи цих норм. Правові норми реалізуються шляхом їх виконання або застосування [4, с. 33].

Можна зауважити, що адміністративна діяльність – це специфічна виконавчо-розпорядча, підзаконна, державно-владна діяльність. Вона носить виконавчо-розпорядчий характер і є підзаконною [5, с. 8].

В умовах з'ясування поглядів вчених на зовнішній вираз адміністративної діяльності публічної адміністрації різняться. Перші (В.В. Галунько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Коросід) розкривають їх через поняття «адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації». Під нею вони розуміють зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій посадових осіб і органів публічної адміністрації, здійснених у рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети – публічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. Зазначені науковці за характером і правовою природою форми діяльності суб'єктів адміністративного права поділяють на такі види, як 1) видання адміністративних актів (видання підзаконних нормативно-правових актів та видання індивідуальних адміністративних актів); 2) укладення адміністративних договорів; 3) вчинення інших юридично значущих адміністративних дій; 4) здійснення матеріально-технічних операцій [6, с. 225].

Інші вчені, такі як Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй та ін., вважають, що найбільш слушною для розкриття адміністративного інструментарію буде категорія «форма державного управління» – це зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюються органами виконавчої влади для реалізації поставлених перед ними завдань. На їхню думку, форми управлінської діяльності визначаються характером відносин у сфері управління. Вони закріплюються у Конституції України, законах, положеннях, стандартах. Варто зауважити, що зазначені вчені розрізняють чотири форми управлінської діяльності – 1) видання нормативних актів управління; 2) видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління; 3) проведення організаційних заходів; 4) здійснення матеріально-технічних операцій [7, с. 134–135].

Вчені В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко для розкриття аналізованої нами проблеми скористались категорією «форма публічного адміністрування» у значенні того чи іншого способу зовнішнього вираження (оформлення) змісту цієї діяльності. Крім цього, на їхню думку, під формою публічного адміністрування треба розуміти зовнішньо виражену дію суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється в межах їхньої компетенції для виконання поставлених перед ними завдань та має певні наслідки [8, с. 201–202].

Заслуговує на увагу також думка Т.О. Гуржії, відповідно до якої під формами публічного адміністрування треба розуміти регламентовані правом види і способи реалізації органами (посадовими особами) публічної адміністрації наданих їм повноважень. Вчений-адміністративіст виділяє три основні (загальні) форми публічного адміністрування – 1) видання адміністративних актів; 2) укладення адміністративних договорів; 3) надання адміністративних послуг та здійснення інших юридично значущих дій [9, с. 115–117].

І.С. Гриценко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька, Н.Ю. Задирака, В.М. Бевзенко та ін. не використовують слово «форма» для розкриття інструментарію діяльності публічної адміністрації [10, с. 243–272].

Таким чином, ми можемо спостерігати логічний процес становлення у сучасній науці адміністративного права поняття «форма адміністративної діяльності публічної адміністрації». Так, вчені-юристи оперують такими поняттями, як «форми реалізації права», «форми реалізації адміністративно-правових норм», «форми діяльності суб'єктів публічної адміністрації», «форми управління», «форми публічного адміністрування», «публічне управління». На нашу думку, в межах нашого дослідження найоптимальнішим буде оперувати у предметній області тих учених, які розкривають зовнішню форму реалізації норми адміністративного права через призму форм адміністративної діяльності публічної адміністрації.

До суб'єктів публічної адміністрації Національної гвардії України науковці відносять головний орган військового управління Національної гвардії України; оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України; з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, заклади охорони здоров'я та установи, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, а також їхніх посадових осіб [11; 12; 13].

При цьому треба зазначити, що всі вчені-адміністративісти в тій чи іншій інтерпретації за ступенем правової регламентації процесу використання виділяють такі форми адміністративної діяльності публічної адміністрації, як

– видання підзаконних нормативно-правових актів, наприклад, командувач Національної гвардії України видав нормативно-правовий акт «Про організацію роботи із забезпечення військової дисципліни та профілактики правопорушень у Національній гвардії України», який затвердив своїм Наказом від 26 лютого 2015 р. № 100 [14, с. 39];

– видання індивідуальних адміністративних актів, наприклад, командувач видав індивідуальний адміністративний акт, відповідно до якого в Національній гвардії України проводяться перевірки, передбачені Законом України «Про очищення влади», який оформлений відповідним наказом [15].

Варто зауважити, що видавати індивідуальні адміністративні акти мають право й інші посадові особи публічної адміністрації НГУ, зокрема командири військових частин [16];

– укладення адміністративних договорів. Практика свідчить, що для такого військового формування з правоохоронними функціями, як НГУ, використання адміністративних договорів є нетиповим;

– вчинення інших юридично значущих адміністративних дій, наприклад, прийняття військової присяги військовослужбовцями НГУ або взяття іноземцем або особою без громадянства відповідного зобов'язання, передбаченого Статутом внутрішньої служби ЗСУ [17];

– здійснення матеріально-технічних операцій. Прикладом може бути облік відповідними посадовими особами зброї, яка є наявною у військовій частині.

Зауважимо, що відповідно до статті 1 Закону України від 13 березня 2014 р. № 876-VII «Про Національну гвардію України» призначенням цього військового формування є, зокрема, виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки [11].

Висновки. Отже, форми адміністративної діяльності публічної адміністрації Національної гвардії України – це зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних специфічних, виконавчо-розпорядчих, підзаконних, державно-владних дій посадових осіб та органів головного органу військового управління Національної гвардії України; оперативного-територіальних об'єднань Національної гвардії України; з'єднань, військових частин, вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, здійснених у межах режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети – захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка. Т. 10. – 1979.
2. Hylomorphism // Encyclopædia Britannica URL: <https://www.britannica.com/topic/hylomorphism> (дата звернення: 22.10.2016).
3. Петришин О.В., Погребняк С.П., Смородинський В.С. та ін. Теорія держави і права: підручник. – Х.: Право, 2015. – 368 с.
4. Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Адміністративне право: навчальний посібник. 3 вид. К.: Алерта, 2011. – 696 с.
5. Бандурка О.М., Безсмертний О.К., Зуй В.В. та ін. Адміністративна діяльність. Особлива частина: підручник. – Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, «Еспада», 2000. – 368 с.
6. Галуцько В., Курило В., Короед С. та ін. Адміністративне право України. Загальне адміністративне право. Академічний курс: підручник. – Херсон: Херсонська міська друкарня, 2013. – Т. 1. – 396 с.
7. Битяк Ю.П., Гаращук В.М., Зуй В.В. та ін. Адміністративне право. Підручник. – Х.: Право, 2010. – 624 с.
8. Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д. та ін. Курс адміністративного права України: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
9. Гуржій Т.О. Адміністративне право України: навчальний посібник. – К.: КНТ, Х.: Бурун і К, 2011. – 680 с.
10. Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та ін. Загальне адміністративне право України: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 568 с.
11. Про Національну гвардію України: Закон за станом на 01.11.2016 р. Голос України від 15.03.2014 р. № 48.
12. Саунін Р.Д. Адміністративно-правовий статус військових частин Національної гвардії України / Р.Д. Саунін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 12. – С. 66–71.

13 Saunin R.D. Administrative and legal status of teaching staff of the National Guard Ukraine / R. D. Saunin // Visegrad journal on human rights. – 2016. – №5. – С. 67–71.

14. Національна гвардія України. Біла книга – 2015. К. : Іміджево-видавничий центр Національної гвардії України, 2015. – 88 с.

15. Про початок проведення в Національній гвардії України перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади», військових посадових осіб, державних службовців, службовців, робітників Національної гвардії України: Наказ командувача НГУ від 19 серпня 2015 р. № 460. Національна гвардія України. URL: <http://ngu.gov.ua/sites/default/files/skanyrovat1.pdf> (дата звернення: 22.10.2016).

16. Про початок проведення у військовій частині 3056 Національної гвардії України перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади», військових посадових осіб, службовців, робітників Національної гвардії України: Наказ командира військової частини 3056 від 30 серпня 2015 р. № 389. Національна гвардія України. URL: http://ngu.gov.ua/sites/default/files/img_20151031_0001.pdf (дата звернення: 22.10.2016).

17. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон за станом на 01.11.2016 р. Офіційний вісник України від 04.06.1999 р. – № 20.

УДК 342.951:37.18.43:004

ФЕДОРЧУК М.В.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Наголошено на важливості та необхідності інформатизації освіти в Україні, зокрема, для інноваційного розвитку суспільства. Розглянуто важливість впровадження в систему освіти методів і засобів інформаційно-комунікативних технологій. Інформатизацію освіти на сьогодні визнано одним із пріоритетних державних завдань. Важливо, щоб вона була невід'ємною частиною інформатизації всієї України й здійснювалась згідно з єдиними державними нормативами, враховуючи при цьому особливості системи освіти та навчальні плани. Проаналізовано тенденції розвитку, проблеми інформатизації освіти та можливі шляхи їх вирішення. Здійснено аналіз інформатизації освіти розвинених країнах світу та можливість перейняття їх досвіду. Наголошено, що інформатизація – це важливий чинник підвищення якості, ефективності та доступності освіти для всіх верств населення будь-якого віку.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційно-комунікативні технології, відкрита освіта, електронна дистанційна освіта, комп'ютеризація освіти.

Подчеркнута важность и необходимость информатизации образования в Украине, в частности, для инновационного развития общества. Рассмотрена важность внедрения в систему образования методов и средств информационно-коммуникативных технологий. Информатизация образования сегодня признана одним из приоритетных государственных задач. Важно, чтобы она была неотъемлемой частью информатизации всей Украине и осуществлялась согласно единым государственным нормативам, учитывая при этом особенности системы образования и учебные планы. Проанализированы тенденции развития, проблемы информатизации образования и возможные пути их решения. Осуществлен анализ информатизации образования развитых странах мира и возможность перенимания их опыта. Отмечено, что информатизация – это важный фактор повышения качества, эффективности и доступности образования для всех слоев населения всех возрастов.

Ключевые слова: информатизация образования, информационно-коммуникативные технологии, открытое образование, электронное дистанционное образование, компьютеризация образования.